

KOMPARATIVNA STUDIJA REFUNDIRANJA TROŠKOVA UPIISA NA FAKULTETE ODABRANIH ZEMALJA SVIJETA

Lukaš, Mirko; Samardžić, Darko

Source / Izvornik: **Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, 2015, LXI, 81 - 91**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:332064>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-20**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

KOMPARATIVNA STUDIJA REFUNDIRANJA TROŠKOVA UPISA NA FAKULTETE ODABRANIH ZEMALJA SVIJETA

Dr. sc. Mirko Lukaš, doc.
Filozofski fakultet u Osijeku
Darko Samardžić, mag. pedagogije
Osnovna škola Vladimira Nazora Nova Bukovica

Sažetak:

Rad analizira razlike u načinima refundiranja troškova upisa na fakultete unutar obrazovnih sustava odabranih zemalja svijeta: Australija, Indija, Izrael, Japan, Kina i Rusija. Svrha je rada analizom zakonskih propisa utvrditi oblike financiranja upisa na visoko školstvo u navedenim zemljama. U uvodu rada donose se socio-ekonomske karakteristike poput: veličine, broja stanovnika, religijskoga opredjeljenja i političkoga uređenja. Predstavljene su vrste visoko obrazovnih institucija u istraživanim zemljama kao i predviđeni uvjeti upisa na odabrane visokoškolske ustanove. Postavljena su istraživačka pitanja kojima se želi odgovoriti na dvije odabrane kategorije kao što su uvjeti upisa i financiranje visokoškolskih sustava. Rasprava donosi interpretaciju komparativnih kategorija određenih ciljevima istraživanja. U zaključku su prikazane različitosti u načinima i uvjetima upisa na visoke škole, troškovi upisa i studentski zajmovi u promatranim zemljama kao i prikaz navedenih kategorija u Republici Hrvatskoj. Rad apostrofira specifičnosti koje izdvajaju i nude različite primjere te mogućnosti rješavanja ovoga gorućega problema u hrvatskom visokom školstvu.

Ključne riječi: državne subvencije, studentski zajmovi, uvjeti upisa, visokoškolske institucije, troškovi upisa

Uvod

U analizi načina refundiranja troškova upisa na pojedine visokoškolske institucije obuhvaćeni su obrazovni sustavi razvijenih zemalja svijeta: Australije, Indije, Izraela, Japana, Kine i Rusije. Ove zemlje nalaze se u vrhu svjetskoga gospodarstva i ekonomskih moći ulažući u visoku tehnologiju, znanost i obrazovanje. Površina odabranih zemalja, broj stanovnika, religijska opredijeljenost, političko uređenje i sastav stanovništva karakteristike su koje će ukazati na specifične različitosti među navedenim zemljama i bit će prezentirane u teorijskom dijelu rada.

Strukturni prikaz studija i vrsta institucija visokoga obrazovanja prikazuje da su to najčešće: sveučilišta, institucije za strukovno obrazovanje, akademije, instituti i sl. Analizirajući strukturu načina studiranja, dolazi se do spoznaja kako su temeljni uvjeti upisa vrlo slični u svim zemljama, a razlike se pronalaze samo u specifičnim uvjetima upisa navedenih u daljnjem tekstu.

Istraživanje želi odgovoriti na istraživačko pitanje plaća li se studij u odabranim razvijenim zemljama. Ako se plaćaju troškovi studiranja, želi se utvrditi kolika je njihova visina pri upisu kao i daljnjem studiranju te je li studentima omogućena financijska pomoć pri plaćanju troškova studiranja kojima pripadaju i troškovi upis na studij. Ako se utvrdi afirmativna hipoteza, tada će se potražiti odgovori na koji se način omogućuje refundacija svih navedenih troškova. Analizom dostupne literature i proučavanjem dokumentacije dolazi se do polazišnih smjernica, a komparativnom analizom daju se odgovori na postavljena istraživačka pitanja.

Prikaz troškova upisa i studentskih zajmova čini središnji dio ovoga rada na temelju kojega će se donijeti zaključci, odgovoriti na istraživačka pitanja i pokazati je li u kojoj od

istraživanja zemalja obrazovanje, odnosno opis na studij besplatan, tj. postoji li uopće u analiziranim zemljama mogućnost besplatnoga visokoga školovanja.

ODABRANE RAZVIJENE ZEMLJE

Promatrajući sociološke, društvene i političke elemente odabranih zemalja, izdvajaju se sljedeći pokazatelji.

Australija se kao zemlja – kontinent rasprostire na površini od 7,7 milijuna četvornih kilometara, a naseljava ju 22,3 milijuna stanovnika. Prema religijskoj opredijeljenosti većinu čine katolici, zatim anglikanci i ostale kršćanske konfesije. Australija je ustavna monarhija koja se sastoji od šest država i dva teritorija. Aboridžini su autohtono stanovništvo i zauzimaju 2,5 % cjelokupnoga stanovništva. Zbog velikih migracija u 18. stoljeću Australija je naseljena Britancima, Ircima, Talijanima, Grcima i stanovništvom nekadašnje Jugoslavije (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2698.htm>, preuzeto 25.07.2011).

Republika Indija smještena je na Indijskom potkontinentu, a obuhvaća površinu od 3,29 milijuna četvornih kilometara. S 1,17 milijardi stanovnika druga je najmnogoljudnija država na svijetu. Više od dvije tisuće različitih etničkih skupina nalazi se u Indiji, od kojih najmnogobrojnijima pripadaju prapatomci Dravida i Indoarijaca. Hinduističkoj religiji pripada većina stanovništva, dok muslimana i kršćana ima u manjem broju. Prema političkom uređenju, Indija je federalna republika koja se sastoji od 28 saveznih država i 6 saveznih teritorija, a glavni grad New Delhi ima poseban status. Indija je dugi niz godina bila britanska kolonija, a 1947. godine stekla je nezavisnost. Od tada je započeo njezin ekonomski procvat (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3454.htm>, preuzeto 11.08.2011).

Izrael se rasprostire na površini od 20,330 četvornih kilometara i broji 7,59 milijuna stanovnika. Najveći dio od ukupnoga broja stanovnika pripada Židovima (76,2%), slijede Arapi (19,5%) i ostali (4,3%). Tri glavne skupine Židova jesu Aškenazi koji potječu iz zapadnih, središnjih i istočnih dijelova Europe, Sefardi koji dolaze iz Španjolske, Portugala, itd. te Orijentalni Židovi koji potječu iz nekadašnjih židovskih zajednica. Najzastupljenije su religije judaizam, islam i kršćanstvo. Službeni su jezici hebrejski i arapski. Izrael je parlamentarna demokratska država koja nema ustav, ali prema deklaraciji o neovisnosti iz 1948. godine, ustav nadoknađuju odluke parlamenta (Knesset) te izraelski građanski zakonik (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3581.htm>, preuzeto 13.08.2011).

Japan je otočna država površine 377,835 četvornih kilometara. Tvori ga nekoliko tisuća otoka od kojih su četiri najveća Hokkaido, Honshu, Shikoku i Kyushu. Broj stanovnika se kreće oko 127,08 milijuna. Japanci čine 99% cjelokupnog broja stanovnika, dok preostalih 1% čine Koreanci i Kinezi. Glavna religija jest shinto i ona je specifično japanska religija zasnovana na mitovima i legendama. Od ostalih se religija prakticiraju budizam i u manjoj mjeri kršćanstvo. Prema državnom uređenju Japan je ustavna parlamentarna monarhija, a car se smatra simbolom države (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/4142.htm>, preuzeto 19.08.2011).

Narodna Republika Kina približno broji 1,3 milijarde stanovnika. Rasprostire se na površini od 9,6 milijuna četvornih kilometara. Multireligijska je zemlja. Tri su vodeće religije budizam, taoizam i islam, zatim slijede katolicizam i protestantizam. Nacionalni jezik jest mandarinski. Kina se sastoji od provincija, autonomnih regija, municipalija i dvije specijalne administrativne regije. Kina je jedna od najstarijih civilizacija na svijetu čija je kultura bogata povijesnim artefaktima i nalazištima. Poznata je po vrijednim dostignućima kao što su izum kompasa, papira i baruta (<http://www.chinatoday.com/general/a.htm>, preuzeto 29.07.2011). Kina je jedna od rijetkih zemalja u svijetu gdje još vlada socijalizam. Komunistička je stranka jedina stranka na vlasti i vođa je kineskoga naroda.

Rusija se nalazi na istoku Europe i sjeveru Azije te je sa 17 milijuna četvornih kilometara površine teritorijalno najveća država na svijetu. Prema brojnosti zauzima tek osmo mjesto sa 139,4 milijuna stanovnika. Najveći broj stanovnika pripada Rusima (79,8%), slijede Tataři (3,8%), Ukrajinici (2%) i ostali (14,4%). U Rusiji postoji nekoliko vjeroispovijesti od kojih se naj-

više ističe ruska ortodoksna religija. Rusija je federativna republika čiju strukturu čine 83 federalna subjekta: 21 republika, 9 krajeva, 46 oblasti, 2 federalna grada (glavni grad Moskva i Sankt Petersburg), 1 autonomna oblast 4 autonomna okruga. Zakonodavnu vlast u Rusiji ima federalna skupština, dok izvršnu dijele predsjednik te vlada na čelu s premijerom. (<http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3183.htm>, preuzeto 26.08.2011).

STRUKTURA VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA I UPISI U ANALIZIRANIM ZEMLJAMA

Visokoškolski sustavi odabranih zemalja provode sveučilišno i strukovno obrazovanje. Sveučilišta se ističu kao glavni nositelji obrazovne djelatnosti. Temeljni uvjeti upisa na visokoškolske obrazovne institucije u svim su analiziranim zemljama podjednaki. Ovi uvjeti podrazumijevaju završenu srednju školu a pojedini i prijemni ispit, dok su posebni uvjeti upisa specifični i razlikuju se ovisno o državi ili instituciji koja se promatra.

AUSTRALIJA

Tehničko¹ i sveučilišno obrazovanje čine dva oblika visokoškolskoga obrazovanja u Australiji. Tehničkim obrazovanjem stječu se kompetencije i vještine potrebne za tržište rada na način da povezuju teorijska znanja koja studenti moraju svladati s konkretnim poslom koji će u praksi obavljati. Veliki se broj australskih studenata umjesto sveučilišnog studija odlučuje upravo za TAFE koji egzistira kao prijelaz između srednjoškolskoga i sveučilišnoga obrazovanja. Zanimanja stečena završetkom TAFE-a, tj. ovoga oblika obrazovanja, najčešće su na stručnoj razini i odnose se na rad u tehničkim i uslužnim sektorima. Australaska sveučilišta svojim polaznicima pružaju veliki broj opsežnih programa koje mogu studirati. Studenti su po završetku studija kvalificirani za rad u arhitekturi, stomatologiji, strojarstvu, pravu, medicini, veterini, itd.

Temeljni je uvjet upisa na fakultet završena srednja škola. Sljedeći je uvjet rang učenika ili pokazatelj njegova uspjeha. Evidenciju o prijelazu učenika iz srednje škole na fakultete vode Centri za upise u visokoškolsko obrazovanje (Tertiary Admission Centre) koji se nalaze u svakoj državi u Australiji.

Metoda izračunavanja ranga ili pokazatelja uspjeha učenika nije izjednačena u cijeloj Australiji. Potencijalni studenti koji se žele upisati na fakultet dobivaju svoj sveučilišni prijamni indeks koji se izračunava na temelju uspjeha u višoj srednjoj školi. Ovaj indeks koristi se u vrijeme upisa studenata na određene programe, a može se kretati na ljestvici u rasponu od 0 do 100. Učenik čiji je indeks 100 bio bi u jedan posto najuspješnijih, dok bi učenik s indeksom 90 bio na dnu deset posto najuspješnijih. Pojedini fakulteti mogu imati i dodatne uvjete pri upisu na specifične programe vrednujući više pojedinih predmeta iz srednje škole (Jongbloed, 2008).

INDIJA

U ovoj državi postoje različite vrste institucija visokoga obrazovanja. One se razlikuju po administrativnom ili financijskom uređenju, te prema osnivaču. Osnivači visokih škola mogu biti Republika Indija ili neka od njenih saveznih država. Treća vrsta institucija naziva se „deem to be“ sveučilišta. U visoko školstvo uključeni su još i instituti koji imaju nacionalnu važnost (Agarwal, 2006). Redovna sveučilišta osnivaju se unutar saveznih republika, a njihov broj i razvoj ovisi o populaciji pojedine države kao i o ekonomskim resursima. Sveučilišta koja osniva Republika Indija pod njezinom su kontrolom te ih Republika financira i nadzire. Instituti od nacionalne važnosti bave se istraživačkim radom na polju tehnologije. Oni djeluju kao autonomna tijela, imaju vlastitu strukturu financiranja i svoj kurikulum. „Deem to be“ sveučilišta su jedinstvena u Indiji. Prvotno nisu imala status sveučilišta već privatnih obrazovnih ustanova, ali s obzirom da su radila na podizanju svojih pedagoških standarda, doprinosila su razvoju visokoga školstva i obavljala sav posao kao redovna sveučilišta te dobila taj status. Broj „deem to be“ sveučilišta s godinama se sve više povećava (Chakrabarti, 2007). Studiji koje

¹ Technical and Further Education (TAFE)

sveučilišta pružaju kao izbor potencijalnim polaznicima jesu poljoprivreda, ekonomija, kriminologija, strojarstvo, umjetnost, pravo, znanost, medicina, tjelesni odgoj, studij religije, studij društvenih i prirodnih znanosti itd. (Department of Higher Education, 2011).

Uvjet je upisa na fakultete u Indiji svjedodžba više srednje škole uz polaganje prijamnoga ispita. Pojedine visoke škole uz prijamni ispit provode i intervju kao što je to praksa na Institutu za tehnologiju. Unutar velikoga broja srednjoškolaca prisutna je visoka konkurencija za upis na neki od prestižnih fakulteta. Načini upisa na fakultete više su puta oštro kritizirani jer potkopavaju srednjoškolsko obrazovanje. Ovakav postupak i uvjeti upisa prisiljavaju učenike na veću koncentraciju i pripremu za prijamni ispit što rezultira zapostavljanjem redovitih školskih obveza kao i pojavom sve većeg broja ustanova koje privatno organiziraju pripremanje učenika za prijamne ispite. Postojeći način upisa pokušava se promijeniti kako bi se učenici što više rasteretili, a upisna politika postala što transparentnija (Nordic Recognition Information Centres, 2006).

IZRAEL

Visoko obrazovanje u Izraelu uglavnom se sastoji od tradicionalnih sveučilišta i pedesetak manjih učilišta od kojih polovica pripada institucijama za školovanje nastavnika. Novost su izraelskoga visokoga školstva fakulteti koji pružaju mogućnost obrazovanja na daljinu (Hemmings, 2010).

Tradicionalna sveučilišta imaju dvojaku ulogu, tj. ona pružaju teorijsko obrazovanje svojim polaznicima, ali se i aktivno bave istraživačkim radom. Najčešći programi koje polaznici mogu pohađati uz mnoge su pravo, medicina, ekonomija, itd. i zakonski imaju pravo dodjeljivati sve akademske stupnjeve, za razliku od učilišta koja pružaju samo prvi stupanj obrazovanja, tj. preddiplomski studij kao što je to, na primjer, studij za nastavnike.

Specifične visokoškolske institucije jesu one koje svojim polaznicima pružaju obrazovanje na daljinu putem naprednih tehnologija (satelita, videokonferencija, interneta, itd.) te omogućuju studentima stjecanje diplome prvostupnika, ali i magistra struke. U državi postoje 53 centra za potporu u kojima studenti mogu dobiti detaljne upute kao i pomoć u svezi s načinom studiranja, pohađanjem studija i programima (The Council for Higher Education, 2008).

Prema izraelskim zakonima upis na fakultet ostvaruje se završetkom srednje škole i stjecanjem svjedodžbe. Pojedini fakulteti mogu odrediti dodatna mjerila koja kandidat mora ispuniti pri upisu, na primjer, minimalno znanje iz određene znanstvene discipline ili polaganje psihometrijskoga testa koji obuhvaća logičko razumijevanje, pismenost i engleski jezik (EACEA, 2010b). Znan broj budućih studenata u Izraelu se dodatno školuje nakon srednje škole kako bi poboljšali ocjene te se što bolje pripremili za prijamne ispite. Godine 2006. oko 11.000 učenika je dodatno školovanje što je činilo oko 10% sveukupnoga broja učenika završnih razreda srednjih škola u toj godini (Hemmings, 2010).

JAPAN

Visoko obrazovanje u Japanu nije homogeno. Naglasak se u japanskom obrazovanju stavlja na sveučilišta koja poučavaju i provode istraživanja kao „centri učenja“, ali se sektor visokoga obrazovanja zalaže i za obuhvaćanje suradnje s drugim institucijama. Centri za visoko obrazovanje (junior college) pružaju obrazovanje i poučavaju polaznike vještinama koje su potrebne za određenu specifičnu struku. Tehnološki su fakulteti institucije koje su kvalificirane za pružanje strukovnoga obrazovanja poučavanjem i istraživanjem na polju strojarstva, proizvodnje i graditeljstva. Sličan ustroj imaju i tehnički fakulteti (Newby, Weko i sur., 2009).

U pravilu sva japanska sveučilišta priređuju prijamne ispite kako bi se lakše izvršio odabir kandidata koji će ih pohađati. Ove ispite provodi nacionalna agencija testirajući srednjoškolsko znanje japanskoga i stranoga jezika, znanje iz društvenih znanosti te matematike i prirodnih znanosti. Uz testiranje znanja iz navedenih nastavnih područja pojedini fakulteti mogu provoditi i dodatna testiranja ovisno o programima koje žele ponuditi budućim polazni-

cima. Zahtjevni prijamni ispiti prisilili su srednjoškolce da se određeni broj budućih studenata počne sam obrazovati i ne pokušavajući upis na fakultete. Još jedan razlog pojave smanjenog interesa za studiranje na japanskim sveučilištima je taj što su sveučilišni profesori izgubili entuzijizam za predavački oblik rada u nastavi i sve se više orijentiraju na istraživanja što je rezultiralo nezadovoljstvom među studentima. Zbog navedenih razloga Japan je pred ozbiljnim obrazovnim reformama (<http://www.zam.go.jp/n00/pdf/nk001001.pdf>, preuzeto 19.08.2011).

KINA

Visoko školstvo u Kini uključuje obrazovanje na sveučilištima i visokim učilištima. Sveučilišta djeluju u jedanaest različitih područja: poljoprivreda, umjetnost, strojarstvo, financije i ekonomija, šumarstvo, humanističke znanosti, medicina i farmacija, prirodne znanosti, tjelesna kultura, političke znanosti i pravo te obrazovanje nastavničkoga kadra. Svako od navedenih polja dodatno je podijeljeno i detaljnije specijalizirano. Kineska visoka učilišta nude visoko obrazovanje koje traje kraće nego sveučilišno, a nudi obrazovanje iz poljoprivrede, zootehnike (znanja o stočarskoj proizvodnji), raznih područja ekonomije (računovodstvo i carina), strojarstva i inženjerstva, medicinskih znanosti, navigacije, svilarstva, turizma, itd.

Kandidati se mogu prijaviti na sveučilišni studij ako ispunjavaju dva uvjeta. Prvi je uvjet za studiranje završena viša srednja škola, a drugi uvjet podrazumijeva da kandidat podržava četiri osnovna principa Kine: voljeti domovinu, biti discipliniran, poštivati zakone i izražavati odlučnost za marljivim učenjem kako bi se razvijali socijalistički programi. Sam upis zahtijeva svjedodžbu o završenoj srednjoj školi te prolaznu ocjenu iz nacionalnoga prijamnoga ispita kojega izrađuje državna komisija, a provode ga obrazovne institucije. Do 2001. godine prijamnim ispitima se testiralo znanje pristupnika iz pet predmeta, međutim od toga razdoblja prelazi se na testiranje znanja iz kineskoga jezika, matematike i stranoga jezika kao i obveznih predmeta te tri izborna predmeta od kojih su ponuđeni fizika, kemija, biologija, politika, povijest i zemljopis (http://www.oph.fi/download/47688_chinaedu.pdf, preuzeto 29.07.2011).

RUSIJA

Zakon o visokom obrazovanju iz 1996. godine prikazuje rusko visoko školstvo koje se sastojalo od triju vrsta institucija: sveučilišta, akademija i instituta. Sveučilišta nude visoko obrazovanje i provode istraživanja iz raznih disciplina prirodnih, humanističkih i društvenih znanosti i vodeći su centri za obrazovanje i istraživanja. Akademije obično nude programe iz samo jednog područja, najčešće su to umjetnička područja, primjerice glazba. Instituti mogu biti autonomne institucije ili u sklopu sveučilišta i akademije. Njihov se rad svodi na primijenjene znanosti i obično su specijalizirani za samo jedno znanstveno polje (Vainio, 2009). Na institucijama visokoga obrazovanja u Rusiji mogu se studirati humanističke, društvene i prirodne znanosti, poduzetništvo, pravo, strojarstvo, proizvodnja, građevina, poljoprivreda, medicina, fizika i srodne znanosti, matematika i statistika, informatika, itd. (Santiago i sur., 2008).

Do 2001. godine upis na fakultet bazirao se na svjedodžbi srednje škole te na prijamnom ispitu koji je svaka obrazovna institucija zasebno određivala. Od 2001. godine Ministarstvo obrazovanja počinje uvoditi jedinstveni nacionalni standardizirani prijamni ispit koji postupno zamjenjuje prijamne ispite koje su sastavljale obrazovne institucije. Budući studenti na taj način ne moraju polagati dva ili više prijamnih ispita na različitim fakultetima, već polažu jedan ispit iako su se prijavili na više fakulteta. Prijamni ispit testira znanje iz nekoliko predmeta: matematika, ruski jezik, fizika, kemija, biologija, zemljopis, povijest Rusije, nauk o građanskim pravima, književnost, engleski jezik, njemački ili francuski jezik, i još dva predmeta biti će naknadno dodana već postojećima. Student od navedenih područja mora odabrati najmanje pet predmeta iz kojih želi biti testiran, a od odabranih pet predmeta matematika i ruski jezik su obvezni. Studenti koji nakon polaganja ispita zbog loših rezultata ne uspiju konkurirati za upis na fakultet, ipak ga mogu upisati ako plate određenu visinu školarine (Nordic Recognition Network, 2005).

METODE, POSTUPCI I INSTRUMENTI ISTRAŽIVANJA

Predmet su ovoga istraživanja visokoškolski obrazovni sustavi u odabranim razvijenim zemljama svijeta: Australiji, Indiji, Izraelu, Japanu, Kini i Rusiji. Unutar odabranih visokoškolskih sustava izdvojene su dvije kategorije koje su predmetom komparativnih istraživanja i analize. Promatrane kategorije jesu:

1. troškovi studiranja koji podrazumijevaju visinu troškova koje studenti moraju platiti pri upisu na studij kao i tijekom cjelokupnoga vremena studiranja
2. studentski zajmovi kao financijska pomoć studentima pri plaćanju troškova studiranja.

Cilj je ove komparativne analize odgovoriti na postavljena istraživačka pitanja:

1. Koji su načini financiranja upisa i studiranja polaznika u odabranim zemljama?
2. Koliki su troškovi upisa i pohađanja studija?
3. Postoje li i u kakvim oblicima unutar odabranih zemalja materijalne pomoći studentima?

Postupkom proučavanja pedagoške dokumentacije dolazi se do spoznaje o temi te slijedi interpretacija kompariranih kategorija. Prilikom obrade i interpretacije podataka koristi se kvalitativna paradigma kojom se određuju kvalitativna svojstva promatranih kategorija. Komparativnom analizom dolazi se do odgovora na postavljena istraživačka pitanja.

INTERPRETACIJA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

AUSTRALIJA

Zakonom o potpori visokoga školstva iz 2003. godine u Australiji je definiran način plaćanja obrazovanja. Vlada potpomaže upis studenata sufinancirajući dio školarine dok ostatak plaćaju sami studenti. Veći udio u postotku plaćanja odredit će Vlada kad se radi o području za koje ona pokazuje određeni interes. Primjerice, studij prava donosi znatno manje financijske potpore za razliku od studija humanističkih znanosti jer se školovanje budućih učitelja smatra u ovoj državi posebnom vladinom skrbi. Svake godine vode se pregovori između Vlade i institucija visokoga obrazovanja koliko će financijsku ulogu imati Vlada u sufinanciranju određenoga znanstvenoga područja. Do 1997. godine Vlada je istim iznosima sufinancirala sve studije, a od te godine započinje sufinanciranje visokoga obrazovanja podijeljeno u tri cjenovna ranga.

Svrstavanjem određenoga studija u cjenovni rang odlučeno je u kolikom će udjelu Vlada participirati u njegovom financiranju. Primjerice, u prvi rang svrstani su studiji umjetnosti, društvenih znanosti, humanističkih znanosti, bihevioralnih znanosti i obrazovanja učitelja za koje su studenti prilikom upisa izdvajali manje sredstava, tj. Vlada ih je financirala s većim iznosima. Razlozi zašto se Vlada odlučuje sufinancirati određena zanimanja jesu njihova deficitarnost na tržištu. Stoga se navedeni studiji žele učiniti pristupačnijima kako bi privukli što veći broj studenata.

Drugi cjenovni rang predstavlja nešto skuplje studije matematike, računalstva, arhitekture, prirodnih znanosti, strojarstva, ekonomije, itd. Studiji trećeg cjenovnog ranga su najskuplji, a čine ih najčešće studiji prava, medicine, stomatologije, veterine, itd.

Godine 2003. donesena je odluka o maksimalnoj cijeni koju studenti moraju izdvojiti za pojedini studij. Za studije iz prvoga cjenovnog ranga odlučeno je da studenti izdvoje maksimalno 4.710,00 AUD², za studije iz drugoga cjenovnog ranga 6.709,00 AUD, a za studije iz trećega cjenovnog ranga potrebno je izdvojiti 7.854,00 AUD. Postoje i državna prioritarna područja koja bi trebala dodatno privući studente, kao što su već navedeni učiteljski studiji i

² 1 AUD = 5,64 HRK (HNB, od studenog 2011.)

studij medicinske njege. Upis na ove studije financijski je najpovoljniji i upravo bi niska cijena ovih studija u odnosu na ostale trebala privući studente kako bi ih pohađali u što većem broju (Jongbloed, 2008).

S obzirom da su navedene cijene maksimalan iznos pojedinoga upisa na studij, one nisu uvijek iste. Ovisno o predmetima koje student odabire unutar svoga studija cijena može biti i smanjena. Svaki predmet nosi određeni broj bodova i upravo ti bodovi određuju krajnju cijenu upisa na studij. Na isti način određuje se cijena ostalih godina studija (University of Melbourne, 2010).

S obzirom na to da studiranje u Australiji nije besplatno, Vlada pokušava stati na kraj svim financijskim barijerama koje bi studentima mogle onemogućavati upis željenoga fakulteta. U tu svrhu osmišljen je HECS - HELP³, program koji omogućuje studentima upis fakulteta u koje se uz pomoć zajma koji daje Vlada studentima sufinancira njihovo školovanje. Studenti koji se odluče za ovaj beskametni zajam u pravilu odgađaju plaćanje školarine i umjesto toga se zadužuju jer se zajam, odnosno dug, vraća nakon završetka studija. Zajam koji je student iskoristio, počinje se naplaćivati kad njegov osobni dohodak premaši minimalni prag koji je država unaprijed odredila. Mnogi učenici ne odlučuju se za nastavak školovanja na institucijama visokoga obrazovanja upravo zbog bojazni da jednoga dana neće moći vratiti svoje dugove.

Druga je vrsta financijske pomoći redovnim studentima u dobi od 16. do 24. godine doplatka za mlade. Iznos doplatka za mlade ovisi o imovini i prihodima njihovih roditelja. Prosječan iznos doplatka za studenta iznad osamnaest godina koji ne živi s roditeljima iznosi 700 AUD mjesečno. Od 2004. godine postoje i školarine namijenjene studentima slabijega imovinskoga stanja koji potječu iz ruralnih područja Australije. Ove školarine namijenjene su za troškove studija i smještaja i razlikuju se od prethodno navedenih zajmova jer su ova sredstva bespovratna. Konkurencija za dobivanje ovoga oblika školarine vrlo je velika (Jongbloed, 2008).

INDIJA

Plaćanje troškova upisa studenata u Indiji uređeno je u skladu s različitim institucijama visokoga obrazovanja. Cijena upisa na studije ovisi o vrsti visokoga učilišta. Na sveučilištu koje je utemeljila Republika Indija troškovi upisa iznose 20 USD⁴. Na sveučilištima koje su osnovale savezne države cijena upisa iznosi 85 USD. Osim troškova upisa studenti moraju platiti i knjige kao i ostale materijale potrebne za studij. Udio države u sufinanciranju visokoga obrazovanja s vremenom se povećava pa je tako 1999. godine iznosio preko 90%. Plaćanjem školarina studenti popunjavaju 10 – 15% proračuna institucija visokoga obrazovanja (http://gse.buffalo.edu/org/inthigheredfinance/files/Country_Profiles/Asia/India.pdf, preuzeto 06.09.2011).

Zajmovi pružaju potrebnu pomoć kvalificiranim studentima koji su slabijeg imovinskoga stanja. Značajke zajmova u Indiji jesu te da ih ne ispostavlja Vlada, već se plasiraju putem banaka, ali i privatnoga sektora kao i privatnih banaka. S obzirom na to da banke trebaju garanciju da će posuđeni iznos biti vraćen, roditelji studenata moraju potpisati ugovor kojim garantiraju otplatu ukoliko student neće moći vraćati pozajmicu. Ovakvo stipendiranje, odnosno zaduživanje može obeshrabriti studenta. Ako se student ipak odluči na zajam, otplata počinje godinu dana nakon završetka studija, a može trajati od pet do sedam godina. Ostvareni zajam pokriva školarinu i troškove života tijekom studija. Iako su zajmovi namijenjeni ponajprije studentima iz siromašnih obitelji, oni ih najčešće zbog bankarske neosjetljivosti uopće ne mogu koristiti (Geetha Rani, 2005).

³ HECS - Higher Education Contribution Scheme, HELP – Higher Education Loan Programme

⁴ 1 USD = 5,46 HRK (HNB, od listopada 2011.)

IZRAEL

Troškovi upisa na fakultete u Izraelu 2009. godine iznosili su 2.435,00 USD i bili jednaki za sve studente bez obzira na njihovu dob ili prijašnje obrazovanje. Strani studenti plaćali su na navedenu svotu dodatnih 25% upisnine. Država je željela studentima omogućiti pohađanje fakulteta bez obzira na njihovu socioekonomsku pozadinu. Stoga je osiguravala financijsku pomoć koja se temeljila na realnim iznosima troškova obrazovanja. U tom razdoblju izrađen je program u kojem je izraelsko Ministarstvo obrazovanja plaćalo 50% cjelokupnoga iznosa troškova studiranja. Ovaj program temeljio se na principu uzajamnosti, u kojem bi studenti za uzvrat podučavali mlađu djecu u svojoj zajednici te na taj način otplaćivali svoj zajam (EACEA, 2010).

Broj studenata s osjetljivim socioekonomskim statusom koji su prihvatili ovakav oblik pomoći, svake se godine povećava. U početku devedesetih godina prošloga stoljeća ovim se zajamom koristilo 11.000 korisnika, a u 2007. godini broj se korisnika povećao na 30.000.

Drugi je oblik pomoći studentima u Izraelu fond koji omogućuje dobivanje zajma u skladu s njihovom socioekonomskom pozadinom. Vlada je 2000. godine predlagala kao oblik pomoći studentima smanjenje troškova studiranja za 50% u razdoblju od pet godina. Ta je odluka djelomično prihvaćena pa je odlukom Vlade školarina bila i smanjena. Godine 2008. školarina je iznosila 2.000,00 USD, a već sljedeće godine opet je porasla na 2.435,00 USD (The Council for Higher Education, 2008).

JAPAN

Troškovi upisa na fakultet u Japanu iznosili su u 2003. godini 3.747,00 USD, a cijena upisa se 2009. povećala na 4.326,00 USD po studentu. Svako sveučilište može prema svojim potrebama povećati cijenu troškova studiranja za najviše 20% što otprilike iznosi maksimalnu cijenu od 5.191,00 USD. U praksi, samo su dva sveučilišta u Japanu iskoristila ovo povećanje cijena upisa, dok su ostali zadržali standardnu cijenu ili ponudili još niže cijene. Troškovi upisa u toj državi ne povezuju se sa socioekonomskim statusom polaznika i ne smiju se povećavati izvan zakonskih propisa, već samo onoliko koliko je dopušteno kako bi studiranje bilo dostupno većini studenata (Newby, Weko i sur., 2009).

Novi sustav sufinanciranja studenata u Japanu stupio je na snagu 2004. godine. Od tada postoje dva oblika zajma. Prvi je zajam namijenjen plaćanju troškova smještaja i on predviđa pokrivanje izdataka u iznosu od oko 315 USD mjesečno za studente koji žive s roditeljima i 360 USD za one koji žive kao podstanari. Navedeni zajam pri povratu ima nultu kamatnu stopu. U ovaj oblik ulaze i zajmovi od 380 USD i 450 USD namijenjeni studentima privatnih fakulteta.

Drugi oblik zajma namijenjen je pokrivanju troškova smještaja i školarine i on obuhvaća određenu kamatnu stopu pri njegovom povratu. Studenti mjesečno mogu dobiti najviše 720 USD uz dodatnu jednokratnu isplatu u iznosu od 2.160,00 USD godišnje. Povrat ovoga zajma stupa na snagu šest mjeseci nakon završetka studija, a njegovo vraćanje može potrajati i do dvadeset godina. Prilikom traženja ovog zajma student mora navesti i određena jamstva koja garantiraju njegov povratak (http://gse.buffalo.edu/org/inthigheredfinance/files/Country_Profiles/Asia/Japan.pdf, preuzeto 19.08.2011).

KINA

Od osnutka Narodne Republike Kine upis na studij bio je besplatan. Do promjene dolazi 1985. godine kad se donosi odluka da oni studenti koji prelaze planiranu upisnu kvotu, trebaju uplatiti određenu iznos materijalnih sredstava. Godine 1993. donose se zaključci o nemogućnosti besplatnoga visokoga obrazovanja te se započinje s njegovim plaćanjem pa su 1997. sveučilišta započela naplaćivati upise studenata. Cijena upisa 2007. godine iznosila je približno 600 USD (Brandenburg, Zhu, 2007).

Troškovi upisa u Kini ovise o pojedinoj obrazovnoj instituciji i programu koji se želi pohađati. Danas postoji praksa da i unutar iste obrazovne institucije studenti mogu plaćati različite cijene upisa. Programi studija podijeljeni su u tri cjenovna razreda: niži, srednji i viši. Nižem cjenovnom razredu pripadaju studiji obrazovanja učitelja, poljoprivreda, šumarstvo, itd. Upis u ove institucije iznosi 724 USD. Visokom cjenovnom razredu pripadaju lijepe umjetnosti, glazbeni programi, međunarodno računovodstvo, razvoj softwera i sl., a upis u ove programe iznosi 2.899,00 USD. Srednji cjenovni razred obuhvaća ostale programe, a njihova cijena upisa iznosi 1.449,00 USD. S porastom troškova upisa pojavile su se razne vrste financijskih pomoći koje su se pružale studentima (http://gse.buffalo.edu/org/inthigheredfinance/files/Country_Profiles/Asia/China.pdf, preuzeto 29.07.2011).

Od 2002. u Kini djeluje državni fond za dodjelu studentskih zajmova. Prioritet pri dodjeli pomoći imaju studenti slabijega imovinskoga stanja. Statistički pokazatelji govore da godišnje oko 10.000 studenata dobiva iznos od 750 USD, a 35.000 studenata dobiva oko 500 USD. Uz navedena primanja isti studenti, korisnici ovih zajmova, ne moraju podmirivati troškove upisa (Liu, 2007). Osim zajmova koji pomažu studentima slabijega imovinskoga stanja, postoje i zajmovi za najuspješnije studente. Provedbom nacionalne politike oko 50.000 studenata obuhvaćeno je ovim zajmovima i dobiva oko 1.280,00 USD godišnje. Međutim, uz dodjelu navedenih zajmova pojavljuju se i određene poteškoće vezane uz njihovo vraćanje. Studenti zajmove moraju započeti otplaćivati dvije godine nakon završetka studija, a dug u potpunosti mora biti otplaćen u roku od šest do osam godina. Problem se javlja čak i kod onih studenata koji nakon završetka studija pronađu posao i rade puno radno vrijeme, jer u roku od četiri godine mogu vratiti tek 30% duga. Ovo nije problem samo pojedinih studenata nego većine korisnika zajmova tijekom studija (Gallagher, i sur., 2009).

RUSIJA

Zakon o obrazovanju građanima Rusije garantira pravo na besplatan upis sveučilišnoga studija. Studentima koji su na temelju rezultata prijamnoga ispita unutar upisnih kvota, studiranje u potpunosti financira Vlada. Studenti koji su položili prijemni ispit, ali nisu imali dovoljno dobre rezultate da bi se kvalificirali za mjesta financirana od strane Vlade, moraju platiti troškove upisa. Visina upisnine ovisit će o programu studija i prestižu obrazovnih institucija koje samostalno donose odluku o cijeni upisa. Uplate troškova studiranja mogu se promatrati kroz dva oblika ili dvije razine uplate.

Prvoj razini pripadaju manje prestižne obrazovne institucije i zato su troškovi upisa manji, tj. iznose 2.235,00 USD. Ovoj razini pripadaju fakulteti prirodnih znanosti, strojarstva, primijenjene matematike, itd. Drugoj razini uplata pripadaju pravni fakulteti, ekonomija, poslovni menadžment, itd. Zbog visoke potražnje za tim zanimanjima, navedeni fakulteti su prestižniji, tj. oni privlače više studenata i zato imaju višu cijenu upisa koja iznosi 23.548,00 USD (http://gse.buffalo.edu/org/inthigheredfinance/files/Country_Profiles/Europe/Russia.pdf, preuzeto 26.08.2011).

Program ruske banke Sherbank pokrenut je 2000. godine i omogućuje studentima davanje zajmova kojima plaćaju troškove upisa i školarinu. Student koji želi biti korisnik zajma, mora garantirati da će zajam biti vraćen. Razdoblje vraćanja zajma slijedi nakon završetka studija i traje od pet do deset godina. Godine 2004. pokrenut je drugi oblik davanja zajma studentima koji je u određenim elementima bio bolji i prihvatljiviji od zajmova banke Sherbank. Naime, procedura traženja zajma bila je puno jednostavnija, nije bilo potrebno nikakvo jamstvo skrbnika, kamatna je stopa bila manja, a razdoblje vraćanja zajma produženo je na više od deset godina nakon stjecanja diplome. Zajmovi su se dodjeljivali u američkim dolarima u iznosu od 10.000,00 do 25.000,00 USD. Rusko Ministarstvo obrazovanja 2005. godine pokrenulo je novi program stipendiranja, ali zbog financijske krize koja je uslijedila, program je prekinut 2009. godine (http://gse.buffalo.edu/org/inthigheredfinance/files/Country_Profiles/Europe/Russia.pdf, preuzeto 26.08.2011).

ZAKLJUČAK

Zemlje čiji su obrazovni sustavi predmet ovoga istraživanja, imaju zajedničko visoko razvijeno gospodarstvo i ekonomiju te su vodeće u svijetu, bilo na polju tehnologije, gospodarstva ili obrazovanja. U središtu pozornosti ovoga istraživanja jest visoko obrazovanje, odnosno dvije važne kategorije visokoškolskoga obrazovanja: troškovi studiranja te studentski zajmovi.

Upisi na fakultet u istraživanim zemljama razlikuju se prema visini troškova i načinu na koji su organizirani. Australija i Kina imaju vrlo sličan način strukturiranja troškova upisa. Njihova posebnost su tri cjenovna razreda visine studiranja: niži, srednji i viši, gdje su u svaki od razreda razvrstani određeni fakulteti. Ovisno u kojem se razredu nalazi određeni fakultet, time će biti određena i cijena njegova upisa. Razlika upisa na fakultete u Australiji i Kini izražena je u različitoj visini troškova upisa. Tri cjenovna razreda u Australiji kreću se od 4.710,00 AUD za niži, 6.709,00 AUD za srednji pa sve do 7.854,00 AUD za viši razred, dok se u Kini troškovi upisa kreću od 724 USD za niži razred, 1.449,00 USD za srednji i 2.899,00 USD za viši razred. Troškovi upisa istovjetni su za sve fakultete u dvije države, u Izraelu 2.435,00 USD i u Japanu 4.326,00 USD, no u Japanu dopušteno podizanje cijena upisa do 20%.

U Indiji troškovi upisa ovise o utemeljitelju sveučilišta. Ako je osnivač Republika Indija, cijena upisa iznosi 20 USD, a ako je neka od saveznih republika, cijena upisnine je 85 USD. U odnosu na ostale promatrane zemlje samo Rusija pruža besplatno obrazovanje svojim studentima. Upise na fakultete plaćaju samo oni studenti koji nisu zadovoljili uvjetima upisa.

Temeljne razlike u studentskim zajmovima i vraćanjima sredstava koja se tijekom studiranja odobravaju, polaznicima je njihov izvor financiranja, tj. to mogu biti banke ili državne vlade. U većini analiziranih zemalja visoko školsko obrazovanje sufinancira se iz sredstava Vlade, dok su samo u Indiji i Rusiji za studentske zajmove zadužene banke. Zajmovi se mogu dobiti jedino uz jamstva, a njihova otplata najčešće stiže šest mjeseci do godine dana nakon završetka studija.

U ostalim državama gdje zajmove dodjeljuju vlade, odnosno ministarstva obrazovanja, svim zajmovima je zajedničko vrijeme njihove otplate koje počinje kao i u slučaju bankovnih zajmova šest mjeseci do godine dana nakon završetka studija. Otplata može trajati od pet pa sve do petnaest godina. Iznimka u kompariranju kategorija povrata zajma studenata zastupljena je u Izraelu gdje je Vlada osmislila alternativni program povratka studentskih zajmova tako što studenti mogu poučavajući mlađu djecu umanjiti otplatu svoje školarine za 50%.

Zanimljivo je komparirati navedene obrazovne sustave s ovim u Republici Hrvatskoj. U Hrvatskoj postoje dvije vrste studija: sveučilišni studij koji se provodi na sveučilištu i stručni studij koji organiziraju visoke škole ili veleučilišta, a podijeljeni na sveučilišni studij koji može biti preddiplomski, diplomski i poslijediplomski studij. Hrvatska je zemlja potpisnica Bolonjske deklaracije tako da u njoj vrijedi europski bodovni sustav koji omogućuje studentima da bodove stečene studiranjem mogu prenositi sa sveučilišta na sveučilište i na taj način studirati na više fakulteta. Stručni studij obično traje kraće nego sveučilišni, a njegovim završetkom moguće je obavljati stručna zanimanja i sudjelovati u radnom procesu (<http://drzavnamatura.skole.hr/studiji/zanimljivosti#vrste%20studija>, preuzeto 17.02.2012.).

Kao uvjet upisa na fakultet u Hrvatskoj navodi se državna matura. Svi kandidati za upis na institucije visokoga obrazovanja dužni su položiti obvezne ispite državne mature i ostale ispite državne mature koje je visoko učilište postavilo kao uvjet. Osim državne mature pojedini fakulteti (umjetničke akademije, kineziološki fakultet, itd.) pri upisu mogu zahtijevati dodatne uvjete upisa kao što su provjere posebnih znanja, vještina i sposobnosti koje su potrebne za studiranje na fakultetu. Učenici koji nastavljaju svoje obrazovanje nakon srednje škole, oдаbiru željeni studijski program i pristupaju Nacionalnome informacijskom sustavu prijave na visoka učilišta (NISpVU). NISpVU je servis koji kandidatima olakšava prijavu i upis na visoka

učilišta te omogućuje uvid u rezultate ispita državne mature kao i uvid u položaj koji zauzimaju na ljestvici poretka odabranoga studijskoga programa (MZOŠ, 2011).

Troškovi upisa u Hrvatskoj ovise o institucijama visokoga obrazovanja. S obzirom na svoju autonomiju, svaki fakultet može sam odrediti cijenu upisa. U većini slučajeva visina troškova upisa ovisi o ostvarenom uspjehu na ljestvici poretka studija. Određeni postotak kandidata s najboljim uspjehom oslobađa se plaćanja studentske participacije. Ostali kandidati koji nisu „prešli prag“ moraju platiti troškove upisa u iznosu koji određuje obrazovna institucija.

Ako troškovi upisa predstavljaju financijsku barijeru za pojedinoga studenta, on se može odlučiti za studentski kredit. Kredite uglavnom nude banke. Za primjer su uzete dvije namence odabrane mogućnosti od niza ponuđenih. Erste banka studentima nudi kredit u iznosu do 40,000.00 € uz rok povrata do sedam godina. Kredit je namijenjen podmirivanju troškova školarine (http://www.erstebank.hr/gr_krediti_ersteclub.asp#gotovinski, preuzeto 17.02.2012.). Kredite za troškove studiranja nudi i Zagrebačka banka u iznosu do 20,000.00 € s rokom otplate do deset godina. Kredit je bez instrumenata osiguranja (jamac, polica osiguranja) kao što je slučaj i kod Erste banke ako je kredit do 10,000.00 € (http://www.zaba.hr/home/wps/wcm/connect/zaba_hr/zabapublic/gradjani/krediti/studentski/kredit_za_skolarinu, preuzeto 17.02.2012.). Osim studentskih kredita moguća je financijska pomoć i od strane države u obliku državnih stipendija koje se dodjeljuju redovitim studentima, kao i od strane jedinica lokalne uprave i samouprave (općina, gradova i županija).

Vidljivo je da u usporedbi s navedenim razvijenim zemljama svijeta Hrvatska još uvijek nema točno razrađen, ni jedinstven sustav upisa na visokoškolske institucije niti sustav potpore u financijskom smislu svojih polaznika. I jedan i drugi se temelje na subjektivnim procjenama. Visokoškolske institucije same određuju uvjete prilikom upisa na svoju instituciju i proglašavaju neku od kompetencija poželjnijom od drugih. Dok je sustav financiranja za većinu studenta izvan njihovih moći plaćanja i vraćanja dobivenih sredstava i ekonomski neisplativ, uz iznimku bespovratnih studentskih stipendija koje opet na različite načine odabiru sebi poželjne klijente za potporu i sufinanciranje.

LITERATURA

- Agarwal, P. (2006). *Higher education in India: The need for change*, Indian Council for Research on International Economic Relations.
- Brandenburg, U. & Zhu, J. (2007). *Higher Education in China in the Light of Massification and Demographic Change: Lessons to be Learned for Germany*, Centrum fur Hochschulentwicklung GmbH.
- Department of Higher Education (2011). *All India Survey on Higher Education*, Ministry of Human Resources, Planning, Monitoring & Statistics Bureau.
- Education, Audiovisual & Culture Executive Agency (2010). *Higher Education in Israel*. Jerusalem: National Tempus Office Israel.
- Gallagher, M., Hasan, A., Canning, M., Newby, H., Saner – Yiu, L. i Whitan, I. (2009). *OECD Reviews of Tertiary Education: China*, OECD Thematic Review of Tertiary Education. Paris: OECD Publishing.
- Geetha Rani, P. (2005). *Economic Reforms and Financing Higher Education in India*. New Delhi: National Institute of Educational Planning and Administration.
- Hemmings, P. (2010). *Israeli Education Policy: How to Move Ahead in Reform*. OECD Economics Department Working Papers No. 781, OECD Publishing.
- Jongbloed, B. (2008). *Higher Education in Australia*, Universiteit Twente, Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS).
- Liu, Y. (2007). Revenue Diversification: A Comparison of Russian and Chinese Higher Education. *Higher Education in Review*, 4, 21-42, Vanderbilt University.
- Newby, H., Weko, T., Breneman, D., Johanneson, T. i Maassen, P. (2009). *OECD Reviews of Tertiary Education: Japan*, OECD Thematic Review of Tertiary Education, Paris: OECD Publishing.
- Nordic Recognition Network - NORRIC (2005). *The System of Education in Russia*, Copenhagen, Danish Centre for Assessment of Foreign Qualifications.

- Nordic Recognition Information Centres (2006). *The System of Education in India*, ENIC/NARIC.
- Santiago, P., Tremblay, K., Basri, E. i Arnal, E. (2008). *Tertiary Education for the Knowledge Society*, OECD: Thematic Review of Tertiary Education: Synthesis Report, Paris: OECD Publishing.
- The Council for Higher Education in Israel (2008). *Higher Education in Israel*. Jerusalem, The Planning and Budgeting Committee.
- University of Melbourne (2010). *Australian Student Tuition Fees 2011*. Melbourne: Office of Admissions.

Web stranice:

- <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/2698.htm> (25.07.2011.)
- http://www.oph.fi/download/47688_chinaedu.pdf (29.07.2011.)
- <http://www.chinatoday.com/general/a.htm> (29.07.2011.)
- http://gse.buffalo.edu/org/inthigheredfinance/files/Country_Profiles/Asia/China.pdf (29.07.2011.)
- <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3454.htm> (11.08.2011.)
- <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/3581.htm> (13.08.2011.)
- <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/4142.htm> (19.08.2011.)
- http://gse.buffalo.edu/org/inthigheredfinance/files/Country_Profiles/Asia/Japan.pdf (19.08.2011.)
- <http://www.zam.go.jp/n00/pdf/nk001001.pdf> (19.08.2011.)

Comparative Study on Refunding College Entry Fees in Selected Countries of the World

Abstract: This work analyses differences in methods of refunding college entry fees within educational systems in selected countries of the world: Australia, India, Israel, Japan, China and Russia. Its aim is to determine financing methods of college entries in above mentioned countries by analysing legal acts. Introduction shows socio – economic characteristics such as territory, population, religious beliefs and political systems. Types of higher education institutions in observed countries are also represented, as well as requirements for entering selected higher education institutions. This research will try to elaborate on two selected categories such as terms of entry and financing the system of higher education. Interpretations of comparative categories that are determined by aims of this research are given in the discussion and presentation of these categories in the Republic of Croatia. Differences in ways and terms of entry to higher education, as well as entry fees and student loans in studied countries, are presented in the conclusion. The paper points out particularities that set apart and offer various examples and possible solutions to this problem in Croatian higher education.

Keywords: state subventions, student loans, terms of entry, institutions of higher education, entry fees.

Vergleichende Studie über die Rückerstattung von Immatrikulationskosten an Universitäten in ausgewählten Ländern der Welt

Zusammenfassung: Dieser Beitrag analysiert die Unterschiede in der Art und Weise der Rückerstattung von Immatrikulationskosten an Universitäten im Rahmen der Bildungssysteme in ausgewählten Ländern der Welt: Australien, Indien, Israel, Japan, China und Russland. Das Ziel dieser Arbeit ist mit Hilfe der Analyse der Gesetzgebung die Formen der Finanzierung bei der Immatrikulation an Hochschulen in diesen Ländern zu bestimmen. In der Einführung der Arbeit werden die sozioökonomischen Merkmale wie Größe, Bevölkerung, Religionszugehörigkeit und politisches System angeführt. Es wurden die Typen von Hochschuleinrichtungen in diesen Ländern und die voraussetzlichen Immatrikulationsbedingungen an ausgewählten Hochschulen präsentiert. Mit den gestellten Forschungsfragen wird versucht, zwei ausgewählte Kategorien auszuarbeiten, nämlich die Immatrikulationsbedingungen und Finanzierung der Hochschulsysteme. Die Diskussion führt die Auslegung vergleichender Kategorien an, die durch die Forschungsziele bestimmt sind. In der Schlussfolgerung werden die Unterschiede bei den Verfahren und Bedingungen für die Immatrikulation an Hochschulen, bei den Kosten für die Einschreibung und Studentendarlehen in ausgewählten Ländern aufgezeigt, sowie die Präsentation der aufgeführten Kategorien in der Republik Kroatien. Der Beitrag unterstreicht die Besonderheiten, die verschiedene Beispiele betonen und eine Vielzahl von Möglichkeiten zur Bewältigung dieses drängenden Problems in der kroatischen Hochschulbildung bieten.

Schlüsselbegriffe: staatliche Zuschüsse, Studentendarlehen, Immatrikulationsbedingungen, Hochschuleinrichtungen, Immatrikulationskosten